

Covid-19

Rettsgrunnlag for smitteverntiltak

25.05.2020

Fylkesmannen i Møre og Romsdal

1

Brev fra Helsedirektoratet og matrise -27.03.2020

- Hovedregel = samtykke
- Frivillighet, miljøtiltak, tid, ansattes smittevern
- Er pasienten samtykkekompetent når det gjelder de aktuelle tiltak?
- Yter pasienten motstand?
- Somatisk helsehjelp?

Returadresse: Helsedirektoratet, Postboks 220 Skøyen, 0213 Oslo, Norge

Landets kommuner
v/kommunelege

Deres ref.:
Vår ref.: 20/9371-1
Saksbehandler: Ann-Kristin Wassvik
Dato: 27.03.2020

COVID-19 – Rettsgrunnlag for gjennomføring av smitteverntiltak overfor pasienter og brukere i den kommunale helse- og omsorgstjenesten – Veiledning til kommuner og fylkesmenn

Helsedirektoratet har mottatt henvendelser fra kommuner og fylkesmenn om utfordringer knyttet til gjennomføring av pålagte smitteverntiltak, særlig forskriftsbestemt karantene og isolasjon, overfor pasienter og brukere i helse- og omsorgstjenesten. Henvendelsene gjelder særlig personer med nedsatt kognitiv funksjon, herunder personer med demens og personer med utviklingshemming i sykehjem, omsorgsboliger og bofellesskap.

2

Pasient / bruker gir ikke motstand.

- Pbrl. § 4-6
... den som yter helsehjelp (kan) ta avgjørelse om helsehjelp som er av lite inngripende karakter med hensyn til omfang og varighet.
- alvorlig inngrep
  - i pasientens interesse?
  - sannsynlig at pasienten ville ha gitt tillatelse?
  - Informasjon fra pårørende
  - ansvarlig for helsehjelp + annet kvalifisert helsepersonell

	A	B	C	D	E
	Ikke samt.-kompetanse Ikke motstand	Ikke samt.-kompetanse Motstand	Samtykkekompetanse Motstand	Utviklingshemming Ikke motstand	Utviklingshemming Motstand
1 Hygiene-tiltak (alminnelig råd)	Miljøtiltak, evt. pbrl. § 4-6	Miljøtiltak, Evt. nødrett** (Evt. pbrl. kap. 4A)	Miljøtiltak, Ikke hjemmel for tvang. Evt. nødrett**	Miljøtiltak, evt. pbrl. § 4-6	Miljøtiltak, Evt. hol. kap. 9 (Evt. pbrl. kap. 4A)
2 Sosial distanse (alminnelig råd)	Miljøtiltak, evt. pbrl. § 4-6	Miljøtiltak, (Evt. pbrl. kap. 4A, men lite aktuelt) Evt. nødrett**	Miljøtiltak, Ikke hjemmel for tvang. Evt. nødrett**	Miljøtiltak, evt. pbrl. § 4-6	Miljøtiltak, (Evt. pbrl. kap. 4A, men lite aktuelt) Evt. hol. kap. 9
3 Karantene (plikt for nærkontakt av smittet)	Forskrifts-festet plikt. Ikke behov for ytterligere hjemmel, bruk miljøtiltak	Forskrifts-festet plikt. Miljøtiltak. Ikke hjemmel for tvang. Evt. nødrett**	Forskrifts-festet plikt. Miljøtiltak. Ikke hjemmel for tvang. Evt. nødrett**	Forskrifts-festet plikt. Ikke behov for ytterligere hjemmel, bruk miljøtiltak	Forskrifts-festet plikt. Miljøtiltak. Evt. hol. kap. 9 i nødsituasjoner
4 Undersøkel se (testing) og karantene, evt. isolasjon	Pbrl. § 4-6 For karantene/ isolasjon i påvente av testresultat, se A3/A5	Smittevl. § 5-2, testing og evt. kortvarig isolasjon, se veiledende merknader nedenfor	Smittevl. § 5-2, testing og evt. kortvarig isolasjon, se veiledende merknader nedenfor	Samtykke, evt. pbrl. § 4-6. For karantene/ isolasjon i påvente av testresultat, se D3/D5	Smittevl. § 5-2, testing og evt. kortvarig isolasjon, se veiledende merknader nedenfor
5 Isolasjon (plikt v bekreftet smitte)	Forskrifts-festet plikt. Ikke behov for ytterligere hjemmel, bruk tilrettelegging/ miljøtiltak	Forskrifts-festet plikt. Smittevl. § 5-3 og § 5-4, jf. § 5-8 ved behov for tvang. Evt. nødrett**	Forskrifts-festet plikt. Miljøtiltak. Smittevl. § 5-3 og § 5-4, jf. § 5-8 ved behov for tvang. Evt. nødrett**	Forskrifts-festet plikt. Ikke behov for ytterligere hjemmel, bruk tilrettelegging/ miljøtiltak	Forskrifts-festet plikt. Smittevl. § 5-3 og § 5-4, jf. § 5-8 ved behov for tvang. Evt. hol. kap. 9
6 Helsehjelp pga. corona eller annen sykdom ved behov for dette	Pbrl. § 4-6, på som ellers og på vanlige vilkår	Pbrl. kap. 4A, som ellers og på vanlige vilkår	Hpl. § 7, som ellers og på vanlige vilkår	Samtykke, evt. pbrl. § 4-6, som ellers og på vanlige vilkår	Pbrl. kap. 4A ved manglende samtykke, ellers hpl. § 7
7 Tvingen legem.beh. smittevl. § 5-3 (4)	Ikke aktuelt, se pkt. III 7 nedenfor	Ikke aktuelt, se pkt. III 7 nedenfor	Ikke aktuelt, se pkt. III 7 nedenfor	Ikke aktuelt, se pkt. III 7 nedenfor	Ikke aktuelt, se pkt. III 7 nedenfor

3

3

Kan ikke gi samtykke. Motstand.

- Pbrl. kap 4 A:
  - nødvendig somatisk helsehjelp
  - tillitsskapende tiltak forsøkt m.m. åpenbart formålsløst
  - unnlattelse fører til vesentlig helseskade
  - forholdsmessig

	A	B	C	D	E
	Ikke samt.-kompetanse Ikke motstand	Ikke samt.-kompetanse Motstand	Samtykkekompetanse Motstand	Utviklingshemming Ikke motstand	Utviklingshemming Motstand
1 Hygiene-tiltak (alminnelig råd)	Miljøtiltak, evt. pbrl. § 4-6	Miljøtiltak, Evt. nødrett** (Evt. pbrl. kap. 4A)	Miljøtiltak, Ikke hjemmel for tvang. Evt. nødrett**	Miljøtiltak, evt. pbrl. § 4-6	Miljøtiltak, Evt. hol. kap. 9 (Evt. pbrl. kap. 4A)
2 Sosial distanse (alminnelig råd)	Miljøtiltak, evt. pbrl. § 4-6	Miljøtiltak, (Evt. pbrl. kap. 4A, men lite aktuelt) Evt. nødrett**	Miljøtiltak, Ikke hjemmel for tvang. Evt. nødrett**	Miljøtiltak, evt. pbrl. § 4-6	Miljøtiltak, (Evt. pbrl. kap. 4A, men lite aktuelt) Evt. hol. kap. 9
3 Karantene (plikt for nærkontakt av smittet)	Forskrifts-festet plikt. Ikke behov for ytterligere hjemmel, bruk miljøtiltak	Forskrifts-festet plikt. Miljøtiltak. Ikke hjemmel for tvang. Evt. nødrett**	Forskrifts-festet plikt. Miljøtiltak. Ikke hjemmel for tvang. Evt. nødrett**	Forskrifts-festet plikt. Ikke behov for ytterligere hjemmel, bruk miljøtiltak	Forskrifts-festet plikt. Miljøtiltak. Evt. hol. kap. 9 i nødsituasjoner
4 Undersøkel se (testing) og karantene, evt. isolasjon	Pbrl. § 4-6 For karantene/ isolasjon i påvente av testresultat, se A3/A5	Smittevl. § 5-2, testing og evt. kortvarig isolasjon, se veiledende merknader nedenfor	Smittevl. § 5-2, testing og evt. kortvarig isolasjon, se veiledende merknader nedenfor	Samtykke, evt. pbrl. § 4-6. For karantene/ isolasjon i påvente av testresultat, se D3/D5	Smittevl. § 5-2, testing og evt. kortvarig isolasjon, se veiledende merknader nedenfor
5 Isolasjon (plikt v bekreftet smitte)	Forskrifts-festet plikt. Ikke behov for ytterligere hjemmel, bruk tilrettelegging/ miljøtiltak	Forskrifts-festet plikt. Smittevl. § 5-3 og § 5-4, jf. § 5-8 ved behov for tvang. Evt. nødrett**	Forskrifts-festet plikt. Miljøtiltak. Smittevl. § 5-3 og § 5-4, jf. § 5-8 ved behov for tvang. Evt. nødrett**	Forskrifts-festet plikt. Ikke behov for ytterligere hjemmel, bruk tilrettelegging/ miljøtiltak	Forskrifts-festet plikt. Smittevl. § 5-3 og § 5-4, jf. § 5-8 ved behov for tvang. Evt. hol. kap. 9
6 Helsehjelp pga. corona eller annen sykdom ved behov for dette	Pbrl. § 4-6, på som ellers og på vanlige vilkår	Pbrl. kap. 4A, som ellers og på vanlige vilkår	Hpl. § 7, som ellers og på vanlige vilkår	Samtykke, evt. pbrl. § 4-6, som ellers og på vanlige vilkår	Pbrl. kap. 4A ved manglende samtykke, ellers hpl. § 7
7 Tvingen legem.beh. smittevl. § 5-3 (4)	Ikke aktuelt, se pkt. III 7 nedenfor	Ikke aktuelt, se pkt. III 7 nedenfor	Ikke aktuelt, se pkt. III 7 nedenfor	Ikke aktuelt, se pkt. III 7 nedenfor	Ikke aktuelt, se pkt. III 7 nedenfor

4

4

Smittevernloven §§ 5-2, 5-3 og 5-4

- frivillighet forsøkt/nytteløs
  - kliniske symptomer/sikker kunnskap utsatt for smitte
  - undersøkelse og kortvarig isolasjon/ isolasjon
  - forsvarlig og forholdsmessig?
- Sykehus eller godkjent institusjon

	A	B	C	D	E
	Ikke samt.-kompetanse Ikke motstand	Ikke samt.-kompetanse Motstand	Samtykke-kompetanse Motstand	Utviklings-hemming Ikke motstand	Utviklings-hemming Motstand
1 Hygiene-tiltak (alminnelig råd)	Miljøtiltak, evt. pbrl. § 4-6	Miljøtiltak Evt. nødrett** (Evt. pbrl. kap. 4A)	Miljøtiltak Ikke hjemmel for tvang. Evt. nødrett**	Miljøtiltak, evt. pbrl. § 4-6	Miljøtiltak Evt. hpl. kap. 9 (Evt. pbrl. kap. 4A)
2 Sosial distanse (alminnelig råd)	Miljøtiltak, evt. pbrl. § 4-6	Miljøtiltak. (Evt. pbrl. kap. 4A, men lite aktuelt) Evt. nødrett**	Miljøtiltak. Ikke hjemmel for tvang. Evt. nødrett**	Miljøtiltak evt. pbrl. § 4-6	Miljøtiltak. (Evt. pbrl. kap. 4A, men lite aktuelt) Evt. hpl. kap. 9
3 Karantene (plikt for nærkontakt av smittet)	Forskrifts-festet plikt. Ikke behov for ytterligere hjemmel, bruk miljøtiltak	Forskrifts-festet plikt. Miljøtiltak. Ikke hjemmel for tvang. Evt. nødrett**	Forskrifts-festet plikt. Miljøtiltak. Ikke hjemmel for tvang. Evt. nødrett**	Forskrifts-festet plikt. Ikke behov for ytterligere hjemmel, bruk miljøtiltak	Forskrifts-festet plikt. Miljøtiltak. Evt. hpl. kap. 9 i nødsituasjoner
4 Undersøkel se (testing) og karantene, evt. isolasjon	Pbrl. § 4-6 For karantene/ isolasjon i påvente av testresultat, se A3/A5	Smittevl. § 5-2, testing og evt. kortvarig isolasjon, se veiledende merknader nedenfor	Smittevl. § 5-2, testing og evt. kortvarig isolasjon, se veiledende merknader nedenfor	Samtykke, evt. pbrl. § 4-6, for karantene/ isolasjon i påvente av testresultat, se D3/D5	Smittevl. § 5-2, testing og evt. kortvarig isolasjon, se veiledende merknader nedenfor
5 Isolasjon (plikt v bekreftet smitte)	Forskrifts-festet plikt. Ikke behov for ytterligere hjemmel, bruk tilrettelegging/ miljøtiltak	Forskrifts-festet plikt. Smittevl. § 5-3 og § 5-4, jf. § 5-8 ved behov for tvang. Evt. nødrett**	Forskrifts-festet plikt. Miljøtiltak. Smittevl. § 5-3 og § 5-4, jf. § 5-8 ved behov for tvang. Evt. nødrett**	Forskrifts-festet plikt. Ikke behov for ytterligere hjemmel, bruk tilrettelegging/ miljøtiltak	Forskrifts-festet plikt. Miljøtiltak. Smittevl. § 5-3 og § 5-4, jf. § 5-8 ved behov for tvang. Evt. hpl. kap. 9
6 Helsehjelp pga. corona eller annen sykdom ved behov ved dette	Pbrl. § 4-6, på som ellers og på vanlige vilkår	Pbrl. kap. 4A, som ellers og på vanlige vilkår	Hpl. § 7, som ellers og på vanlige vilkår	Samtykke, evt. pbrl. § 4-6, som ellers og på vanlige vilkår	Pbrl. kap. 4A ved manglende samt komp., ellers hpl. § 7
7 Tvungen legem.beh. smittevl. § 5-3 (4)	Ikke aktuelt se pkt. III 7 nedenfor	Ikke aktuelt se pkt. III 7 nedenfor	Ikke aktuelt se pkt. III 7 nedenfor	Ikke aktuelt se pkt. III 7 nedenfor	Ikke aktuelt se pkt. III 7 nedenfor

5

5

Nødrett og nødverge

- Nødrett krever interesseovervekt
- Forholdsmessig og forsvarlig – ikke kan avverges på annen måte
- Ikke går lengre enn nødvendig
- Drøft saken med kommuneoverlege
- Nedtegning av vurderinger, beslutninger og gjennomføring av tiltak i journal.
- For eksempel atferd med særlig høy risiko for smittespredning

© Fylkesmannen i Møre og Romsdal 6

6

Godkjenning av institusjoner til isolasjon

Kommuneoverlegen i Molde har sendt søknad til Helsedirektoratet:

- Generell godkjenning av institusjoner framfor individuelle søknader

Eventuelle søknader om godkjenning som institusjon etter smittevernl. § 5-4 tredje ledd kan sendes til askrise@helsedir.no.

E-posten merkes med *Helsedirektoratets saksnummer 20/9714*.